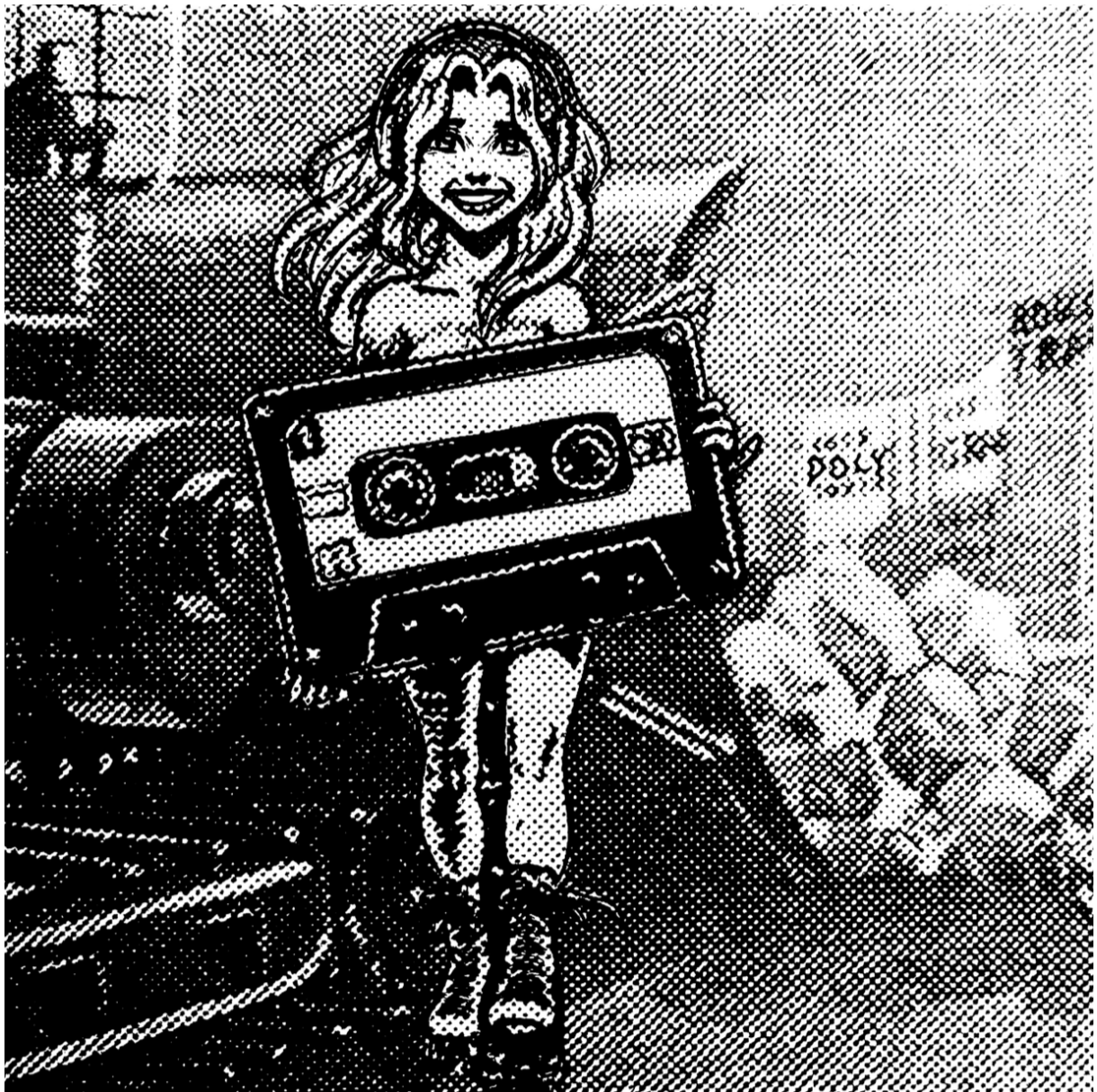

Do It Your Zelftapers

De opkomst van de
Nederlandse cassettecultuur
(1978-1986)

Projectplan, definitief
28 april 2025

Concertzender
Allard Pierson (penvoerder)
Muziekweb.nl
Diggin' Demos

Inleiding

De meeste mensen zien het cassettebandje als een muziekdrager. Net zoals de elpee of cd, maar dan van slechte kwaliteit. Wat velen echter niet (meer) weten is dat de waarde van het bandje toch écht anders is. Meer nog dan recente innovaties als de iPod, Napster en Spotify heeft het cassettebandje de muziekgeschiedenis geëmancipeerd.

Nederlands-Belgische uitvinding

De compacte muziekcassette, zoals we die nu nog kennen, werd tussen 1961 en 1963 ontwikkeld door het team van Nederlander Lou Ottens, met o.a. Gilbert Mestdagh, in de Philipsfabriek te Hasselt (België). De eerste generatie cassettebandjes en de daarbij horende spelers waren van een lage kwaliteit en mono. Puur bedoeld voor het opnemen van de stem. Met de jaren werd de kwaliteit steeds meer verbeterd en eind jaren zeventig werd het zelfs mogelijk én betaalbaar om thuis of in het oefenhok – op meerdere sporen en in stereo – muziek op te nemen en deze te kopiëren.

Muziekwereld op z'n kop

Tot die jaren bepaalden radio en commerciële platenlabels hoe je naar muziek luisterde en welke muziek je – wanneer – kon horen. Maar met de opkomst van de recorders en muziekcassettes konden muzikanten voor het eerst helemaal zélf bepalen welke muziek ze de wereld wilden laten horen. Dat zijn we *Do It Yourself* (DIY) gaan noemen. Het had ook zijn effect op luisteraars. Zij kwamen niet alleen met meer (alternatieve) muziek in contact; ook zij konden ineens alles zelf bepalen. Muziek opnemen van de radio, een eigen mixtape maken en weggeven. Een normale muziekliefhebber kon zo zélf smaakmaker zijn!

Cassettecultuur

De meeste (groepen) muzikanten, die DIY gingen opnemen, maakten zogenaamde demotapes; met de droom opgepikt te worden door muziekpodia of platenlabels. Een speciale stroming kunstzinnige muzikanten werkte vanuit de huiskamer en noemde zich *hometaper* of *zelftaper*; voorlopers van de hedendaagse producers. De distributie van hun muziek via nieuwe kanalen – juist helemaal los van de bestaande platenlabels en meestal in hele kleine oplagen – stuwde de scene op tot een heuse 'cassettecultuur'. Men wisselde muziek met elkaar uit via wereldwijde postnetwerken, richtte kleine cassettelabels op en er verschenen zelfs speciale winkels geënt op deze uiterst creatieve en levendige stroming. De muziek van deze scene begeeft zich in het experimentele spectrum tussen avant-garde en popmuziek en benut volop de mogelijkheden van nieuwe elektronische apparatuur en instrumenten, zoals de synthesizer.

De Radiola Improvisatie Salon

Een belangrijke katalysator voor de Nederlandse cassettecultuur was De Radiola Improvisatie Salon: een VPRO-radioprogramma van Fluxus kunstenaar Willem de Ridder. Tussen november 1978 en 1984 nodigde hij zijn toehoorders uit om cassettes in te sturen met muziek en improvisaties. Tijdens de uitzending konden luisteraars horen hoe De Ridder de post opende met daarin de cassettes, waardoor alle vormen van censuur en persoonlijke smaak werden uitgesloten. Ongehoord! Hij snapte – lang voordat Facebook en Tik Tok dat principe begonnen te exploiteren – dat het aanbieden van een platform creativiteit uitlokt. De scheidslijn tussen muziekconsument en -producent werd er nog meer door vervaagd.

De Poolse cultuurhistoricus Antoni Michnik schrijft over De Radiola Improvisatie Salon ([Glissando, 2014](#)): “The program became a space for those who created experimental music at home to find out about each other’s existence: for the hometaping scene to come into being, a program that united the dispersed bedrooms was necessary. The arrival of the tape made it possible for people like De Ridder to give voice to the audience, to change the relation between the listener and the host, and to increase the interactive aspect of the radio.”

Andere aanjagers

Hoewel het dus meer en meer om het netwerk en de muzikanten zélf draaide, zijn er - naast Radiola, de Staalplaat winkel in Amsterdam en cassettelabels als Exart, Trumpett, Ding Dong en Kubus Kassettes - nog een paar speciale aanjagers te benoemen. Ook dancepionier Eddy de Clercq bood mensen zonder onderscheid een eigen podium en combineerde de DIY-geest met democratische programmering. In nachtclub De Koer (een voorloper van de Roxy) organiseerde hij regelmatig “De Zelfkant Van De Cassette”: een avond waarbij bezoekers werden uitgenodigd om eigengemaakte demo’s, gedichten, geluidscollages of gewoon favoriete muziek te laten horen.

Oscar Smit recenseerde tot in 1986 uitgebreid over cassettes in het muziekblad Vinyl. Zijn rubriek Dolby maakte de obscure zelftapers bekend bij een iets groter publiek. Het overzicht van labels in de dertiende editie van Vinyl (april 1982), inspireerde Frans de Waard om jaarlijks een cassettecatalogus samen te stellen en te verspreiden. Het maakte hem – muzikant, schrijver, labeleigenaar en medewerker in Staalplaat – tot één van de sleutelfiguren in de Nederlandse cassettecultuur.

Projectpartners

De technische innovatie uit de lage landen zorgde voor een DIY-explosie aan muzikale creativiteit. Muziek werd zonder beperkingen, zonder enige conventies en in volledige vrijheid aan cassettes toevertrouwd. En hoewel de kwaliteit van muziekcassettes lang niet zo slecht is als menigeen denkt, begint het hoog tijd te worden om de kwetsbare magneetbanden en alle aanverwante paraferalia van de verstoffing te redden. Het is muzikaal erfgoed!

De partners van dit projectplan vinden het belangrijk om daar een begin mee te maken en hebben elkaar daarin gevonden, omdat ze allen – vanuit verschillende drijfveren – het belang van de Nederlandse cassettecultuur willen laten zien.

Allard Pierson	Beheert een groot archief van circa 10.000 Nederlandse (demo) muziekcassettes (jazz en pop), o.a. van het voormalig Nederlands Pop Instituut (NPI). Onderdeel van de cassettecollectie zijn de circa 300 cassettes, die Oscar Smit recenseerde in Vinyl. Allard Pierson wil binnen het project dit deel van z’n collectie digitaliseren en ontsluiten en al doende o.a. praktische ervaring opdoen met het toepassen van <i>linked data</i> . Allard Pierson wil graag meer vertellen over de muziekgeschiedenis in haar archieven en het archiveren van muziek beter geagendeerd zien in beleid.
--------------------------------	---

Diggin' Demos	Een private organisatie met een collectie van circa 10.000 Nederlandse demotapes. Ook in het bezit van 200 cassettes, die ooit zijn ingezonden naar De Radiola Improvisatie Salon. Diggin' Demos wil binnen het project dit deel van z'n collectie digitaliseren en ontsluiten. Ziet zichzelf als praktijkvoorbeeld voor de samenwerking tussen privéverzamelaars en institutionele muziekarchieven. Wil uiteindelijk de hele Nederlandse amateur muziekgeschiedenis (1978-1998, pre internet en zoals vastgelegd op demo's) professioneel gearchiveerd zien.
Muziekweb (Beeld & Geluid)	Heeft de Cd-collectie van het NPI-archief gekregen en voor het merendeel gedigitaliseerd en heeft daarmee veel praktische knowhow opgebouwd met betrekking tot het ontsluiten van erfgoedmuziek, die niet meer verkrijgbaar is (o.a. Fonos). Ziet een taak voor zichzelf weggelegd om deze kennis te delen en haar platforms (website, Beeld & Geluid collectiegebouw) te gebruiken voor storytelling over muziekgeschiedenis. Ook wil ze graag alle verloren gegane Radiola-uitzendingen - ontbrekend omroeperfgoed in de archieven van Beeld & Geluid - verzamelen.
Concertzender	Het creëren van een dynamische en inclusieve muzikale vrijplaats is al sinds 1982 haar missie. Ze biedt haar luisteraars bijzondere, ongekennde, kwetsbare, ontregelende en verrassende muziek om te ontdekken. De Concertzender wil binnen dit project graag een serie radioproducties samenstellen, waarin het verhaal van de opkomst van de muziekcassette wordt verteld. Ook naar de toekomst gezien wil ze als radiostation, opnameproducent en platform spreekbuis zijn voor Nederlandse muziekarchieven.
Podiumkunst.net	Podiumkunst.net heeft als missie om schatkamers van podiumkunsten, zoals muziekarchieven te verbinden. Met het toegankelijk maken van archieven – o.a. middels de toepassing van <i>linked data</i> (Kennisgraaf, Applicatieprofiel) en storytelling – wordt de Nederlandse muziekgeschiedenis levend gemaakt en kan ze een inspiratiebron voor makers van nu en de toekomst vormen. Het project over Nederlandse cassettecultuur is hier bij uitstek geschikt voor.

Projectdoel

De vijf projectpartners hebben allemaal hetzelfde einddoel: de Nederlandse muziekgeschiedenis (zoals die o.a. bewaard is op muziekcassettes) moet beter gearchiveerd, gedigitaliseerd en ontsloten worden. Nederlandse muziekarchieven – privaat en institutioneel – moeten daartoe beter verbonden worden en deze samenwerking moet op gang worden gebracht. Wij zien ons project als *stepping stone* naar dit hogere doel. Om daar een behapbare start mee te maken, kiezen we voor een aansprekend thema (de opkomst van de Nederlandse cassettecultuur) en een afgebakende periode: 1978-1986, vanaf De Radiola Improvisatie Salon tot aan de laatste Dolby recensie. Na 1986 wordt het opnameproces – o.a. met de aanwas van studio's – ook een stuk professioneler en gaat de cassettecultuur een nieuwe fase in.

Zelftaper André van der Bij over Radiola: “Het was voor het eerst in die tijd mogelijk om jezelf op een goedkope manier terug te horen en te luisteren. Ik bedenk me dan altijd hoe het in vroegere eeuwen moet zijn geweest. Mensen zullen toen ook zelf muziek hebben gemaakt, maar daar is niets van bewaard gebleven. Dat intrigeert mij enorm. Laten we nu wij dat wel kunnen doen vooral datgene dat nog niet is vastgelegd – al die muziekgeschiedenis en creativiteit – doorgeven aan toekomstige generaties!”

Projectdoel

Het proces van verzamelen, archiveren en ontsluiten van muziek uit *De opkomst van de Nederlandse cassettecultuur (1978-1986)*, en het verhalen daarover, gebruiken we om de verbindende rol van Podiumkunst.net binnen de wereld van institutionele en private muziekarchieven tentoon te spreiden

Concrete resultaten

De projectpartners hebben allemaal wat unieks in te brengen: een deel van hun collectie, specifieke kennis en knowhow, platforms en communicatiekanalen. Met deze mix van middelen werken we toe naar de volgende resultaten.

Voor het digitaliseren en fotograferen van de 500 cassettes maken we gebruik van bestaande protocollen of maken deze. De muziek en overige content is te vinden en te beluisteren via één of meerdere platforms. De partners gebruiken daarbij de kennis en toepassingsmogelijkheden van thema's als Linked Data, Kennisgraaf, Applicatieprofiel en dragen daaraan bij.
Voor de beste luisterervaring zoeken we een mix van platforms waar de muziek te beluisteren zal zijn. Denk daarbij aan Internet Archive, YouTube en/ of Muziekweb zelf. We onderzoeken daarbij de rol die het covenant Out of commerce muziekwerken voor onze organisaties kan betekenen.
Muziekweb schrijft een serie van 20 journalistieke achtergrondartikelen over cassettecultuur. Over de impact toen, maar ook over het belang voor de hedendaagse producersscene nu. Ook schrijven we 10 persoonlijke verhalen (storytelling), waar de partners contactpersonen voor aanleveren. Voor de verspreiding van de content benutten de communicatiekanalen van o.a. Muziekweb, Podiumkunst.net, Beeld & Geluid, AVA_NET, NVMB en Recorder Magazine. Maar ook externe platforms als Gonzo Circus worden hiervoor benaderd.
Van een selectie van de Radiola cassettes zal tenminste één verzamelelpee worden samengesteld en uitgebracht door Dead Mind Records.
Het Radiola Cassetteboek en de Dolby rubrieken van Vinyl zijn gescand en verwerkt tot digitale <i>flipbooks</i> , waarin de cassettes af te spelen zijn en recensies zijn na te lezen.
We produceren 12 radio-uitzendingen over de Nederlandse cassettecultuur en de Concertzender zendt deze uit.
We ontwikkelen een avondvullend programma over Willem de Ridder, De Radiola Improvisatiesalon en z'n Nederlandse zelftapers. Met een voorstelling (Frits Jonkers en Marco van Dalfsen), muziek (Hessel Veldman) en paneldiscussies (Frans de Waard, Oscar Smit en anderen). Met dit programma gaan we tenminste langs één podium (denk aan OCII of Paradiso, Amsterdam) of WORM, Rotterdam)). Er is ruimte voor de podia voor eigen inbreng, zoals het leggen van de verbinding met hedendaagse artiesten.
Er is een marketing- en communicatieplan gemaakt waarmee we – gedurende één jaar – actief 'nieuwe' Radiola Tapes, radio-uitzendingen en paraferalia gaan werven onder publiek. Te vergelijken met de manier waarop dat voor TROS Sesjun door het Nederlands Jazz Archief wordt beoogd. Onderdeel van het plan vormt ook de promotie van de verzamelelpee, de artikelen, de <i>flipbooks</i> , radio-uitzendingen en voorstelling als middel om aandacht te vestigen op het werven en de cassettecultuur aan zich.
Continu dragen we daarbij uit, o.a. via de kanalen van Podiumkunst.net en AVA_Net, hoe we samenwerken, wat daarbij onze ervaringen zijn en gebruiken we deze ook voor de projectevaluatie met advies aan Podiumkunst.net. In de evaluatie adviseren we wat er volgens ons nodig is om het verbinden en ontsluiten van cassettecultuur in de volle breedte te gaan aanjagen. Daarbij spiegelen we ons o.a. aan Meemoo.be.

Aan het einde van het project, na de evaluatie, zullen de gezamenlijke projectpartners een voorstel indienen voor een conferentieonderdeel tijdens het Eurosonic-Noorderslag Seminar of het Congres Podia Festivals Evenementen (CPFE). We delen de projectuitkomsten en bediscussiëren in een panel de toekomst van Nederlandse muziekarchieven. *Wat is de betekenis van archieven voor de hedendaagse scene? Wat moet er gebeuren om de Nederlandse cassettecultuur te behoeden voor verstopping?*

HOW TO GET ON RADIO

How to get on the radio? How to get your sounds on those airwaves, that is the big question of most audio artists, self tapers and cassette composers. If the radio does not play them, you rarely hear their sounds. No record company is going to release them, the concert hall presents only live music and no cassettes. There are not even scores. In fact, there is nowhere to go, except to the radio. This first Radiola Report is about that important question and of course about the answer. This booklet is a request, a proposal to most radio stations and our success story. How to get on the radio is easy nowadays....

Sometimes a radio station plays some audio artists. They realize that something is happening in the art world with sound. When they ask for taped art works, the director in charge decides which works are good enough.

An editor for Swedish Radio went as far as to compare himself with a tough dictator. Like video art, the work of audio artists (even the 'famous' ones) is seldom heard. Audio art programs on a regular basis are mostly short

CASSETTES

formal musical education, but they are making extravagant sounds anyway, mostly just for themselves or their close friends and family. All that music, all those sounds happen outside the official circuit.

My name is Willem de Ridder and I work for Dutch Radio. The station is called VPRO and can be received all over the country. It has the best New Music program in Holland, made by Han Reiziger.

About five years ago I sat down with him to propose a special show for Audio Artists and Self Tapers in which we should play ALL the cassettes and tapes submitted. We should guarantee airplay for all...

Lived. Not only audio artists have that problem. More and more people have very sophisticated audio equipment in their homes. Synthesizers and other complex electronic instruments are selling like hot cakes. Many of the people who use them, have no

Han Reiziger liked the idea, but had problems with the end of our roles as editors and judges. How about quality? I tried to explain the principle of a 'clearing house' show for self tapers...most of them are shy and would never dream of sending their weird sounds to a radio station. It is difficult to get on the radio remember! Some even think that you have to pay off the disc jockeys. At least you have to be very good or successful to be played by them. So as long as we continued to exercise our uh, 'good taste' that's what we would get. If we used the 'clearing house' idea, we might even learn something from the course of unpredictable events that automatically would follow if we played everything. Didn't John Cage write that if you want to improve the world you only make matters worse?

After some more subtle persuasion Han decided to accept the new formula and the RADIOLA SALON was born... Soon the first tapes started to come in and with trembling hands the mail was opened. We broke out in cold sweat when we listened to them. My God! Not only was the technical quality gruesome, but the artistic level..the musical value..uh..was, to say the least, bad.. Han started to worry about his reputation and I wasn't so sure anymore

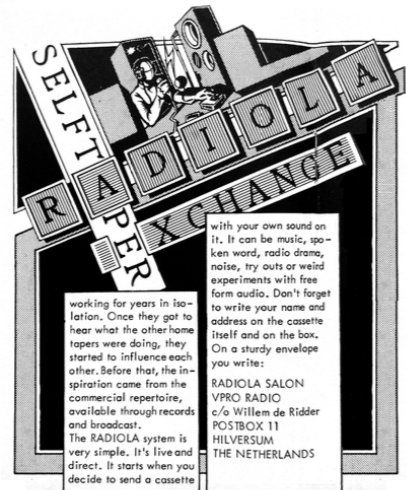

If those home tapers needed a special show. We played all the cassettes anyway and our colleagues started to look funny at us. We got letters complaining about the atrocious quality of our new show. The future of the RADIOLA SALON looked bleak. After a few months of torture some complaint letters also had cassettes in them:...."Dear Han and Willem, the music on this cassette is not good, I don't know much about music, but at least it's better than all the crap

you have been playing in the Salon. I guess it's

not your fault, since you play everything." From that moment more and more cassettes came in, the quality became better and the listeners seemed to realize that we were not responsible for the show. Some interesting mechanics developed. First of all we discovered why record companies print a cassette/skull on their inner album sleeves with the warning that 'home taping kills music'. Many of the cassette composers had been

with your own sound on it. It can be music, spoken word, radio drama, noise, try outs or weird experiments with free form audio. Don't forget to write your name and address on the cassette itself and on the box. On a sturdy envelope you write:

RADIOLA SALON
VPRO RADIO
c/o Willem de Ridder
POSTBOX 11
HILVERSUM
THE NETHERLANDS

working for years in isolation. Once they got to hear what the other home tapers were doing, they started to influence each other. Before that, the inspiration came from the commercial repertoire, available through records and broadcast. The RADIOLA system is very simple. It's live and direct. It starts when you decide to send a cassette